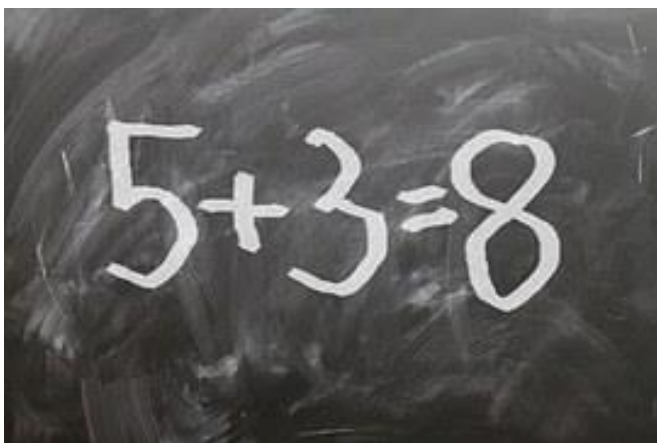

Miljöavdelningens information om lokaler för undervisning

Information om lokaler för undervisning

Det är viktigt att undervisningslokaler utformas och sköts så att elevernas hälsa och miljö inte påverkas negativt. Nedan finns en sammanställning av regler och rekommendationer som gäller för skol- och förskolelokaler ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt. Tänk på att du kan behöva andra tillstånd utöver en anmälan. Sökande ansvarar själv för att inhämta andra tillstånd som krävs exempelvis bygglov eller registrering av livsmedelshantering.

Anmälan

Anmälningsplikten gäller för verksamheter som till exempel: förskola, grundskola, gymnasieskola, öppen förskola, fritidshem, öppen fritidsverksamhet, särskola, specialskola, sameskola, fristående skola, riksinternatskola eller resurscenter. Samtliga ovanstående verksamheter måste anmälas till miljö- och byggnadsnämnden minst sex veckor innan de startas. Startar verksamheten innan anmälan gjorts till miljö- och byggnadsnämnden ska, enligt förordning om miljöstraffavgift (SFS 1998:950), en avgift betalas.

En anmälningsblankett för undervisningslokaler finns att hämta på kommunens hemsida eller på kommunhuset. Du kan också kontakta miljöavdelningen för mer information eller för att få en blankett skickad till dig.

Att driva förskola/skola

Egenkontroll

Syftet med egenkontrollen är att verksamhetsutövaren ska åstadkomma och upprätthålla ett fungerande miljö- och hälsoskyddsarbete. Anmälningspliktiga verksamheter som skolor, förskolor och fritidshem ska ha en skriftligt dokumenterad egenkontroll enligt förordning 1998:901 om verksamhetsutövares egenkontroll. Genom er egenkontroll ska ni motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa eller påverkan på miljön. En väl fungerande egenkontroll ger goda förutsättningar för att upptäcka brister och fel i verksamheten innan de orsakar besvär, hälsopåverkan eller miljöproblem. Sådana brister kan t ex vara en dålig inomhusmiljö i form av fukt, mögel, radon, dålig ventilation, otillräcklig städning, buller etc.

Lokalisering

Nyetablering av skol- och förskolelokaler och liknande ska inte göras i anslutning till buller- och avgasbelastade områden. För trafikbuller gäller att medelljudnivån inomhus i skol- och förskolelokaler ska vara under 30 dBA. Utomhus ska värdet inte överstiga 55 dBA. Nivån 55 dBA motsvarar 10-15 % starkt störda individer, därför bör strävan vara att utomhus komma ner minst 10 dB till för att uppnå en god bullermiljö.

Utomhusmiljö

Det är viktigt att skolgårdar är utformade så att de lockar till utevistelse. Att vistas utomhus i en stimulerande miljö har visat sig ha stor betydelse för t.ex. koncentrationsförmågan och den motoriska utvecklingen. Gårdens yta bör uppgå till minst 40 m² per barn i förskolegruppen och minst 30 m² per inskriven elev i skolverksamhet och den totala ytan ska inte understiga 3 000 m².

Utomhusmiljön bör förses med riklig växtlighet och lekanordningar m.m. Grönska ökar trivseln och har även en dämpande effekt på bilavgaser och buller. Biltrafik och parkeringsplatser ska placeras väl skilt från skolgården. Tomten bör ha ett soligt och vindskyddat läge. För att minska direkt solexponering behöver skolgården förläggas och utformas så att det sommartid finns tillräckligt stora solavskärmade ytor för barnen, då barn är känsligare för UV-ljus än vuxna.

Utformning och inredning av lokaler

Vid val av byggnads- och inredningsmaterial bör man välja lågemitterande material (material som avger så lite kemiska ämnen som möjligt) för att förebygga uppkomst av allergi. Material i golv, väggar och inredning bör även vara lätta att städa och underhålla.

Utformning och inredning av entréutrymme har stor betydelse för hur mycket smuts som dras in i lokalen. Entréutrymmet kan med fördel delas in i en våt och smutsig zon (groventré) och en ren torr zon (kapprum).

Slutna skåp som går upp till taket bör väljas istället för öppna hyllor. Detta minskar dammansamling på svåråtkomliga ytor och underlättar därmed städningen. Städbehovet bör ses över regelbundet och städrutinerna ska vara uppdaterade och anpassade efter behovet. Det behöver finnas ett låsbart städutrymme med plats för städvagn och annan utrustning. Utrymmet behöver vara försett med en utslagsvask och vara ventilerat.

För skolverksamhet krävs minst en toalett per påbörjat 15-tal elever finnas. För förskoleverksamhet ska en toalett per påbörjat 10-tal barn över 2 ½ år finnas. Toaletterum för barn i förskola bör vara stora nog att rymma ett barn och en vuxen som assisterar. Barn ska kunna stänga och låsa om sig. Vuxna ska kunna öppna utifrån. Plats för pappershanddukar samt flytande tvål ska finnas. För de äldre barnen ska det finnas sanitetsbehållare på toaletten.

Barnantal

Det är viktigt att antalet barn i lokalerna anpassas till bl a ventilationskapaciteten och den yta som finns tillgänglig. För många barn i förhållande till yta och ventilation kan ge ökade problem med bl a allergier, sjukdomsspridning, trötthet och koncentrationssvårigheter. I skolor rekommenderas en yta i klassrummen på minst 65 m² till 30 elever.

I förskolor rekommenderas det att rumsarean uppgår till minst 7,5 m² tillgänglig yta per barn. Med tillgänglig yta avser man den yta där barnen t e x leker, vilar och äter. Hygienutrymmen, personalutrymmen, kontor, städuutrymmen och tekniska utrymmen ingår inte. Kök och kapprum räknas som tillgänglig yta om de ingår i barnens avdelning och kapprummet är stort så att man även leker där. Att sträva mot en mindre yta kan vara ekonomiskt lönsamt på kort sikt men innebär i regel att lokalerna får ett större slitage, ökat städbehov och högre ljudvolym. Saknas utrymme för vila och lugn ger det en sämre inomhusmiljö för både barn och personal.

Ventilation

Ventilationen i byggnaden ska dimensioneras och utformas så en god luftkvalitet kan uppnås. Hur stora luftmängder som krävs är beroende bland annat av hur många personer som vistas i lokalerna samt vilka aktiviteter som bedrivs. Det är viktigt att anläggningen utformas så att vistelsezonen ventileras väl utan att drag uppstår.

I skol- och förskolelokaler ska uteluftsflödet vara minst 7 l/s per person vid stillasittande sysselsättning. Ett tillägg på minst 0,35 l/s per m² golvarea ska göras så att hänsyn också tas till föroreningar från andra källor än människor. Genom att mäta halten koldioxid kan man få ett mått på hur bra ventilationen fungerar. I väl ventilerade lokaler överstiger koldioxidhalten sällan 600-700 ppm. Utomhus ligger koldioxidhalten på cirka 300-400 ppm. Koldioxidhalten bör inte överstiga 1 000 ppm.

Ventilationen bör starta minst en timme innan de första eleverna anländer för att luften ska vara bra. Vid nybyggnation bör ventilationen aldrig stängas av helt utan flödet på 0,35 l/s per m² golvarea bör ventileras konstant för att ta hand om de emissioner som kommer från inredning, golvmattor, målarfärg m.m.

Tänk på att placera friskluftsintag så att olägenheter från bilavgaser och avluftsdon inte uppstår. Ventilationskanalerna ska utformas så att de medger godtagbar och regelbunden rensning. Filter ska ha tillräcklig stoftavskiljningsgrad samt bytas ut minst två gånger per år.

Ljudklimat

Buller i skolor och förskolor kommer ofta från verksamheten eller från fasta installationer som t.ex. ventilationsanläggningar och hissar. Medelljudnivån inomhus från ventilationsanläggning och andra fasta installationer i byggnaden ska inte överstiga 30 dBA. Den maximala ljudnivån från fasta installationer ska inte överstiga 45 dBA. När hörbara tonkomponenter förekommer ska medelljudnivån högst vara 25 dBA. Vid förekomst av lågfrekvent buller, t ex från ventilationsanläggning, får de av Folkhälsomyndigheten rekommenderade ekvivalenta ljudnivåvärden för respektive tersband inte överskridas.

Inred lokalerna så att ljudnivån från verksamheten kan hållas nere t.ex. kan takytan förses med ljudabsorberande material. Olika pedagogiska insatser kan sänka ljudnivån på aktivitetsljudet. Läs gärna Folkhälsomyndighetens bok, Bullret bort – en liten bok om god ljudnivå i förskolan. Boken kan laddas ner på www.folkhalsomyndigheten.se.

Dagsljus och fönster

Det är viktigt med ordentligt med dagsljus. Alla lokaler där barnen vistas mer än tillfälligt ska ha tillgång till dagsljus. Förenklat kan sägas att fönsterytan bör vara minst 10 % av golvytan. Fönster bör utformas så att det blir möjligt för små barn att få utblick samt så att vädring möjliggörs.

Termiskt inomhusklimat

Lufttemperaturen är viktig för ett bra inomhusklimat. Lämplig lufttemperatur är 20-23°C. Temperaturen ska vara minst 20°C i undervisningslokaler och i förskolor. Stora fönster mot soliga väderstreck kan orsaka höga inomhustemperaturer. Rum som är utsatta för kraftig solinstrålning ska därför förses med solavskärmning.

Städning

Enligt Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor och förskolor ska skolans eller förskolans egenkontroll innehålla rutiner för upprätthållande av en god hygien i lokalerna, kontroll av städningen samt rutiner för hur verksamhetsutövaren agerar vid misstanke om olägenhet för människors hälsa. Detta innebär att egenkontrollen bör innehålla dokumenterade städrutiner och städschema. Av städschemat bör det framgå vem som ansvarar för städningen, vilken omfattning städningen ska ha samt med vilket tidsintervall städningen ska genomföras. Städningens omfattning bör dimensioneras utifrån verksamheten och belastningen i lokalerna. Städningarna ska omfatta bl.a. lättåtkomliga ytor, hygienutrymmen, storstädning och tvätt av textilier. Enligt Folkhälsomyndigheten ska lättåtkomliga ytor såsom golv, bord, bänkar, stoppade möbler och mattor, samt handtag och lysknappar städas dagligen. Skötbord bör rengöras och desinficeras mellan varje användning. Storstädning bör ske återkommande under året och bl.a. innefatta högt belägna ytor, ventilationsdon, textilier, golvbrunnar, leksaker, tvätt av utklädningskläder m.m. Enligt råd från astma- och allergiförbundet ska det barnen sover på tvättas en gång per vecka och vara personbundet för att minska smitta. Lekkuddar och soffor ska ha överdrag som ska tvättas en gång per termin och däremellan kan dammsugas och vädras och om mattor finns ska de dammsugas minst en gång per vecka, även under mattan. Tvättbara mattor ska tvättas en gång per månad.

Allergier

Idag är det vanligt med sjukdomar som är kopplade till överkänslighet, exempelvis allergi. Personer som inte är överkänsliga kan med tiden få besvär med anledning av

lokalerna och dess inredning. För att de som har allergier inte ska få besvär i förskolan, skolan eller på fritidshemmet ska du t.ex. tänka på följande:

- Ta reda på vilka allergier som barn och personal har.
- Ta fram rutiner för det förebyggande arbetet med allergifrågorna.
- Dokumentera rutiner och riskhantering.
- Samordna det förebyggande arbetet med det övriga miljö- respektive arbetsmiljöarbetet.
- Incidenter, till exempel ett astmaanfall, ska alltid följas upp och dokumenteras.
- Böcker över växter som är lämpliga och mindre i skol-förskolemiljön lämpliga finns att beställa på Astma- och Allergiförbundets hemsida under rubriken Informationsmaterial.
- Parfym och rengöringsmedel med stark doft bör undvikas i lokalerna.
- Städningen på de allergiska barnens avdelning eller klassrum behöver ofta utökas. Det får inte medföra att städresurserna för andra avdelningar minskar.
  - Städning under dagtid ska undvikas, då allergen rörs upp och kan finnas i luften flera timmar efteråt.

Varmvatten

För att minimera risken för tillväxt av bakterier, som legionellabakterier, ska temperaturen på varmvattnet i kranar och ledningar ha rätt temperatur och ledningarna ska vara utformade på korrekt sätt. Vattnet i varmvattenberedare, om sådan används, ska ständigt hålla en temperatur på minst 60°C. Varmvattnet i ledningarna ska vara minst 50°C ända fram till tappstället. Där det finns risk för skållning (kranar där små barn själva använder varmvattnet) får reglering av varmvattnet till lägre temperatur ske först vid blandare. Regleringen ska vara fackmannamässigt utförd. Se även Boverkets byggregler. Glöm inte att genomföra regelbunden spolning av tappstället och att göra temperaturkontroller som en del av egenkontrollen.

Radon

Radongashalten ska alltid kontrolleras i lokaler för skola och barnomsorg.

Radongashalten

får inte överstiga 200 becquerel per kubikmeter (Bq/m³). En väl injusterad ventilation har stor betydelse för att sänka radongashalten i inomhusluften.

Radongashalten ska kontrolleras minst var 10:e till 15:e år och vid större ombyggnationer och förändringar.

Tobakslagen

Rökning är förbjuden i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn och ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid skolor och fritidshem. Rökförbudet gäller även då ingen barnverksamhet förekommer, t ex på kvällar och lov.

Livsmedelshantering

Vid matlagning/mottagningskök ska en registrering lämnas in till miljö- och byggnadsnämnden. Kontakta miljöavdelningens livsmedelsinspektör.

Kemikalier

Hälsoskadliga produkter som maskindiskmedel och desinfektionsmedel ska förvaras så att barnen inte kan nå dem. Det ska finnas en kemikalieförteckning över samtliga kemikalier som används inom verksamheten och som kan innebära risker ur hälso- och miljösynpunkt. Av förteckningen ska framgå produktens namn, produktens användning, information om hälso- och miljöskadlighet samt klassificering avseende hälso- och miljöfarlighet. Även säkerhetsdatablad ska finnas för dessa kemikalier. De kemikalier som har ett mindre farligt alternativ ur hälso- eller miljösynpunkt bör bytas ut enligt 2 kap 4 § miljöbalken, produktvalsprincipen.

Avfallshantering

Soputrymmen för hushållssopor och källsorterat avfall ska vara dimensionerade för den sopmängd som verksamheten medför. Soputrymmet bör vara isolerat, väl ventilerat samt ha möjlighet till rengöring genom spolning. Organiskt hushållsavfall ska sorteras ut och kastas i separat kärl. Vid frågor om avfallsabonnemang kontakta Drift- och underhållsavdelningen.

Farligt avfall

Det är viktigt att farligt avfall samlas in och tas omhand på ett miljösäkert sätt. Hantering av farligt avfall omfattas av särskilda regler. Den som bedriver verksamhet där farligt avfall uppkommer är skyldig att föra journal över vissa uppgifter. Man har även en skyldighet att kontrollera att den som transporterar bort det farliga avfallet har tillstånd för detta liksom den som tar emot avfallet. Vill du själv transportera farligt avfall ska det anmälas till Länsstyrelsen. Exempel på farligt avfall är lysrör, elektronik (t.ex. dator, mobiltelefon, limpistol och kaffekokare), tomma sprayflaskor, överbliven färg eller lösningsmedel och batterier.

Vill du veta mer?

Miljöbalken (SFS 1998:808) Miljöbalken är den grundläggande författningen inom miljöområdet. Den inkluderar bland annat de allmänna hänsynsreglerna (2 kap.) och bestämmelser om egenkontroll (26 kap. 19 §). Miljöbalken och övrig lagstiftning hittar ni t.ex. på www.notisum.se eller www.lagrummet.se.

Förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901) Förordningen innehåller bestämmelser om egenkontroll. Gäller för alla tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter enligt 9 eller 11-14 kapitlet i miljöbalken.

Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899) Denna förordning gäller miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd enligt 9 kap. miljöbalken. Enligt 38 § är det förbjudet att utan anmälan driva bl.a. förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

Folkhälsomyndighetens allmänna råd om:

- Ventilation (FoHMFS 2014:18)
- Radon i inomhusluft (FoHMFS 2014:16)
- Fukt och Mikroorganismer (FoHMFS 2014:14)
- Buller inomhus (FoHMFS 2014:13)
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor och förskolor (Remiss 2014)
- Temperatur inomhus (FoHMFS 2014:17)

De allmänna råden och tillhörande handböcker finns på Folkhälsomyndighetens hemsida, www.folkhalsomyndigheten.se

Smitta i förskolan - En kunskapsöversikt, från Socialstyrelsen 2001 (Reviderad 2008).

Bullret bort – En liten bok om god ljudnivå i förskolan, från Socialstyrelsen 2010. Hittas på Folkhälsomyndighetens hemsida.

Hygien, Smittskydd och Miljöbalken – Objektburen smitta, handbok från Socialstyrelsen 2008. Hittas på Folkhälsomyndighetens hemsida.

Avfallsförordningen (SFS 2011:927)

Innehåller bestämmelser om hantering av avfall, inklusive farligt avfall.

Kemikalieinspektionens föreskrifter

Kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 2008:2) – innehåller bl.a. bestämmelser om förvaring av kemikalier.

Tobak

Tobakslagen (1993:581) - Innehåller bestämmelser om rökfria lokaler och områden.

Folkhälsomyndigheten - fakta, nyheter och statistik om alkohol, dopning, tobak och narkotika (www.folkhalsomyndigheten.se)

Kommuner i samverkan

Staffanstorps
kommun

Burlövs kommun

SVEDALA KOMMUN

Informationsmaterialet har tagits fram i samarbete mellan kommunernas miljöavdelningar år 2015